

EUROOPAN PARLAMENTTI

2004

2009

Istuntoasiakirja

A6-0461/2008

24.11.2008

MIETINTÖ

medialukutaidosta digitaalisessa maailmassa
(2008/2129(INI))

Kulttuuri- ja koulutusvaliokunta

Esittelijä: Christa Prets

SISÄLTÖ

	Sivu
EUROOPAN PARLAMENTIN PÄÄTÖSLAUSELMAESITYS	3
PERUSTELUT	10
VALIOKUNNAN LOPULLISEN ÄÄNESTYKSEN TULOS.....	14

EUROOPAN PARLAMENTIN PÄÄTÖSLAUSELMAESITYS

medialukutaidosta digitaalisessa maailmassa (2008/2129(INI))

Euroopan parlamentti, joka

- ottaa huomioon vuonna 2005 tehdyn Unescon yleissopimuksen kulttuuri-ilmaisujen moninaisuuden suojelemisesta ja edistämisestä,
- ottaa huomioon 11. joulukuuta 2007 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2007/65/EY televisiotoimintaa koskevien jäsenvaltioiden lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten yhteensovittamisesta annetun neuvoston direktiivin 89/552/ETY¹ muuttamisesta, ja erityisesti sen johdanto-osan 37 kappaleen sekä (audiovisuaalisista mediapalveluista annetun direktiivin) 89/552/ETY 26 artiklan,
- ottaa huomioon 11. toukokuuta 2005 tehdyn Euroopan parlamentin ja neuvoston päätöksen n:o 854/2005/EY Internetin ja uuden verkkoteknologian käyttöturvallisuutta koskevan monivuotisen yhteisön ohjelman perustamisesta²,
- ottaa huomioon 15. marraskuuta 2006 tehdyn Euroopan parlamentin ja neuvoston päätöksen N:o 1718/2006/EY Euroopan audiovisuaalialan tukiohjelman täytäntöönpanosta (Media 2007)³,
- ottaa huomioon 20. joulukuuta 2006 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston suosituksen 2006/952/EY alaikäisten ja ihmisarvon suojelusta ja oikeudesta vastineeseen Euroopan audiovisuaalisia ja verkkotietopalveluja tuottavien yritysten kilpailukyky huomioon ottaen⁴,
- palauttaa mieleen elinikäisen oppimisen avaintaidoista 18. joulukuuta 2006 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston suosituksen 2006/962/EY⁵,
- ottaa huomioon 20. joulukuuta 2007 annetun komission tiedonannon "Medialukutaito digitaalisessa ympäristössä – eurooppalainen toimintamalli" (KOM(2007)0833),
- ottaa huomioon komission työasiakirjan, jossa käsitellään tiedotusvälineiden moniarvoisuutta Euroopan unionin jäsenvaltioissa (SEC(2007)0032),
- ottaa huomioon 1. kesäkuuta 2005 annetun komission tiedonannon "i2010 – kasvua ja työllisyyttä edistävä eurooppalainen tietoyhteiskunta" (KOM(2005)0229),

¹ EUVL L 332, 18.12.2007, s. 27.

² EUVL L 149, 11.6.2005, s. 1.

³ EUVL L 327, 24.11.2006, s. 12.

⁴ EUVL L 378, 27.12.2006, s. 72.

⁵ EUVL L 394, 30.12.2006, s. 10.

- ottaa huomioon 20. marraskuuta 2002 antamansa päätöslauselman tiedotusvälineiden keskittymisestä¹,
 - ottaa huomioon 6. syyskuuta 2005 antamansa päätöslauselman, joka koskee televisiota ilman rajoja²,
 - ottaa huomioon 27. huhtikuuta 2006 antamansa päätöslauselman analogisista digitaalisiin radio- ja televisiolähetysiin siirtymisestä: mahdollisuus Euroopan audiovisuaalipolitiikalle ja kulttuurien monimuotoisuudelle?³,
 - ottaa huomioon 22. toukokuuta 2008 tehdyt neuvoston päätelmät monikulttuurisista taidoista, ja erityisesti medialukutaitoon digitaalisessa ympäristössä sovellettavasta eurooppalaisesta lähestymistavasta⁴,
 - ottaa huomioon Unescon vuonna 1982 antaman mediakasvatusta koskevan julistuksen,
 - ottaa huomioon Unescon Pariisiin toimintaohjelman eli vuonna 2007 annetut mediakasvatusta koskevat 12 suositusta,
 - ottaa huomioon Euroopan neuvoston ministerikomitean jäsenvaltioille antaman suosituksen REC(2006)0012 lasten vaikutusmahdollisuuksien lisäämisestä uudessa tieto- ja viestintäympäristössä,
 - ottaa huomioon työjärjestyksen 45 artiklan,
 - ottaa huomioon kulttuuri- ja koulutusvaliokunnan mietinnön (A6-0461/2008),
- A. katsoo, että tiedotusvälineet vaikuttavat yhteiskunnan arkeen ja politiikkaan; katsoo, että voimakas mediakeskittyminen saattaa vaarantaa tiedotusvälineiden moniarvoisuuden; pitää siksi medialukutaitoa keskeisenä poliittisen kulttuurin ja unionin kansalaisten aktiivisen osallistumisen kannalta,
- B. katsoo, että kaikenlaisten tiedotusvälineiden, audiovisuaalisten tai painettujen, perinteisten ja digitaalisten tiedotusvälineiden raja hämärtyy ja että eri tiedotusvälinemuodot lähentyvät toisiinsa teknisesti ja sisältönsä suhteen, ja katsoo, että uudet joukkotiedotusvälineet tunkeutuvat innovoivien tekniikoiden avulla yhä tuntuvammin kaikille elämäniloille ja että nämä uudet tiedotusvälineet edellyttävät tiedotusvälineiden käyttäjiltä yhä aktiivisempaa roolia ja että myös sosiaaliset yhteisöt, verkkopäiväkirjat ja videopelit ovat tiedotusvälineitä,
- C. pitää internetiä tiedotusvälineiden nuorten käyttäjien ensimmäisenä ja pääasiallisena tietolähteenä; katsoo, että heidän internet-taitonsa on räätälöity heidän erityisiin tarpeisiinsa ilman systemaattista jäsentelyä; toteaa, että aikuiset taas hankkivat tietonsa pääasiassa radiosta ja televisiosta sekä sanoma- ja aikakauslehdistä; katsoo, että medialukutaidon on siksi nykyisessä mediaympäristössä vastattava sekä uusien

¹ EUVL C 25 E, 29.1.2004, s. 205.

² EUVL C 193 E, 17.8.2006, s. 117.

³ EUVL C 296 E, 6.12.2006, s. 120.

⁴ EUVL C 141, 7.6.2008, s. 14.

tiedotusvälineiden haasteisiin – etenkin siihen kytkeytyviin interaktiivisuuden ja luovan osallistumisen mahdollisuuksiin – että taitoihin, joita kansalaisten ensisijaisina tietolähteinään edelleen käyttämät perinteiset tiedotusvälineet edellyttävät,

- D. katsoo, että uudet viestintäteknikat saattavat hämmentää tottumattomampia käyttäjiä jäsentämättömän tiedon tulvalla, kun tietoja ei ole asetettu relevanttiuden mukaiseen järjestykseen, ja että tämä tietotulva voi muodostua yhtä suureksi ongelmaksi kuin tietojen puuttuminen,
- E. katsoo, että tietotekniikan ja tiedotusvälineiden käyttöä koskeva hyvä koulutus, jossa kunnioitetaan muiden vapauksia ja oikeuksia, parantaa selvästi kansalaisen ammatillista pätevyyttä ja edistää kansantalouden kannalta Lissabonin tavoitteiden saavuttamista,
- F. katsoo, että viestintäteknikoiden kattava saatavuus antaa jokaiselle mahdollisuuden välittää tietoja maailmanlaajuisesti, jolloin jokaisesta internetin käyttäjästä tulee potentiaalinen toimittaja, ja että riittävä medialukutaito on tarpeen sekä näiden tietojen ymmärtämisen että mediasisältöjen tuottamista ja levittämistä koskevan kyvyn kannalta, ja siksi tietokoneasioiden hallitseminen ei sinällään johda medialukutaidon paranemiseen,
- G. katsoo, että televiestintäverkkojen kehittämisessä ja tieto- ja viestintäteknikoiden ilmestymisessä on suuria eroja jäsenvaltioiden ja alueiden, etenkin syrjäisten alueiden ja maaseudun alueiden, välillä, mikä saattaa syventää pysyvästi digitaalista kuilua Euroopan unionissa,
- H. katsoo, että koulut ovat keskeisessä asemassa viestimään kykeneviä ja arviointikykyisiä ihmisiä koulutettaessa ja että jäsenvaltioiden ja alueiden mediakasvatuksessa ja tieto- ja viestintäteknikan omaksumisessa ja opetuskäytössä on suuria eroja, ja että mediakasvatusta voivat antaa lähinnä opettajat, jotka ovat itse medialukutaitoisia ja joilla on vastaava koulutus alalta,
- I. pitää mediakasvatusta välttämättömänä, jotta saavutettaisiin laadukas medialukutaito, joka on tärkeä osa poliittista valistusta ja joka auttaa kansalaisia vahvistamaan toimintaansa aktiivisina kansalaisina ja valistaa heitä omista oikeuksistaan ja velvollisuuksistaan; katsoo lisäksi, että hyvin informoidut ja arviointikykyiset kansalaiset muodostavat moniarvoisen yhteiskunnan perustan ja että omia sisältöjä ja mediatuotteita luomalla saadaan valmiudet ymmärtää syvällisemmin ammattilaisten tuottamien sisältöjen periaatteita ja arvoja,
- J. katsoo, että ikäihmisten mediakasvatusta ei ole yhtä vakiintunutta kuin nuorten ihmisten ja että ikäihmiset suhtautuvat usein pelokkaasti ja empien uusiin tiedotusvälineisiin,
- K. katsoo, että henkilötietojen turvallisuutta koskevista vaaroista tulee yhä hienovaraisempia ja yhä lukuisampia, mikä merkitsee suurta riskiä tottumattomille käyttäjille,
- L. katsoo, että medialukutaito on välttämätön avaintaito tieto- ja viestintäyhteiskunnassa,
- M. katsoo, että tiedotusvälineet tarjoavat mahdollisuuden maailmanlaajuisen viestintään ja maailman avoimuuteen, että ne ovat demokraattisten yhteiskuntien tukipilareita ja että ne välittävät tietämystä ja informaatiota, ja katsoo, että uudet digitaaliset tiedotusvälineet

tuottavat myönteisiä osallistumis- ja luomismahdollisuuksia, ja parantavat siten kansalaisten osallistumista poliittisiin prosesseihin,

- N. katsoo, että nykyinen tietotilanne ei riitä täsmällisen arvion antamiseen Euroopan unionin medialukutaidon nykytilasta,
- O. ottaa huomioon, että Unesco on korostanut medialukutaidon merkitystä esimerkiksi mediakasvatuksesta annetussa Grünwaldin julistuksessa (1982) ja Pariisin ohjelmassa (2007), jossa annettiin kaksitoista suositusta mediakasvatuksesta,

Peruslähtökohdat

1. pitää komission tiedonantoa myönteisenä, mutta katsoo, että medialukutaidon edistämistä koskevaa eurooppalaista lähestymistapaa on parannettava etenkin perinteisten tiedotusvälineiden mukaan ottamisen ja mediakasvatuksen merkityksen tunnustamisen yhteydessä;
2. pitää koulutus-, nuoriso- ja kulttuuriasioita käsittelevän neuvoston 21. ja 22. toukokuuta 2008 asiasta tekemiä päätelmiä myönteisinä; odottaa, että jäsenvaltiot paneutuvat medialukutaidon edistämiseen, ja ehdottaa, että audiovisuaalisia mediapalveluja koskevassa direktiivissä tarkoitettua yhteyskomiteaa vahvistetaan kasvatusalan asiantuntijoilla;
3. kehottaa komissiota antamaan medialukutaitoa koskevan suosituksen ja kehittämään aihetta varten toimintasuunnitelman; kehottaa komissiota järjestämään vuonna 2009 audiovisuaalisia mediapalveluja käsittelevän yhteysryhmän kanssa kokouksen, jolla pyritään edistämään säännöllistä tietojenvaihtoa ja tehokasta yhteistyötä;
4. pyytää audiovisuaalisten ja sähköisten viestintävälineiden sääntelystä vastaavia viranomaisia tekemään eri tasoilla yhteistyötä medialukutaidon kohentamiseksi; tunnustaa erityisen tarpeen kehittää kansallisella tasolla käytäntösäännöt ja yhteisiä sääntelyaloitteita; korostaa, että kaikkien sidosryhmien on osallistuttava medialukutaidon eri puolia ja näkökohtia koskevaan järjestelmälliseen selvittämiseen ja säännölliseen analysointiin;
5. suosittelee, että komissio hyödyntää lisäksi medialukutaitoa käsittelevää asiantuntijaryhmää mediakasvatusasioita koskevassa keskustelussa ja että ryhmä kokoontuisi säännöllisemmin ja kuulisi säännöllisesti kaikkien jäsenvaltioiden edustajia;
6. on vakuuttunut, että politiikan ja media-alan toimijoiden, radio- ja televisioasemien ja media-alan yritysten ohella myös pienet paikalla toimivat instanssit, kuten kirjastot, kansalaisopistot, kansalais-, kulttuuri- ja tiedotusvälinekeskukset, täydennys- ja jatkokoulutusta tarjoavat laitokset, ja kansalaismediat (esim. yhteisön tiedotusvälineet), voivat edistää aktiivisesti medialukutaitoa;
7. kehottaa audiovisuaalisia mediapalveluja koskevan direktiivin 26 artiklan nojalla komissiota kehittämään medialukutaitoa koskevia ilmaisimia, jotta medialukutaitoa kyetään edistämään pitkällä aikavälillä;

8. toteaa, että medialukutaitoon kuuluvat valmiudet käyttää eri tiedotusvälineitä itsenäisesti, kyky ymmärtää tiedotusvälineiden eri näkökohtia ja sisältöjä ja arvioida niitä kriittisesti sekä taito viestiä itse mitä moninaisimmissa yhteyksissä ja tuottaa itse tiedotusvälineiden sisältöä ja välittää sitä edelleen; toteaa lisäksi, että kun käytettävissä on lukuisia lähteitä, kyse on ennen kaikkea valmiuksista suodattaa kohdennetusti informaatiota uusien tiedotusvälineiden tieto- ja kuvatulvasta ja jäsentää kyseinen informaatio;
9. korostaa, että mediakasvatus on kuluttajille tiedottamisen päätekijä, joka mahdollistaa teollis- ja tekijänoikeuksia, kansalaisten aktiivista demokraattista osallistumista ja kulttuurien välisen vuoropuhelun edistämistä koskevien kysymysten valistuneen ja perehtyneen käsittelyn;
10. kannustaa komissiota kehittämään medialukutaidon edistämistä koskevaa politiikkaa yhteistyössä unionin kaikkien elinten sekä alue- ja paikallisviranomaisten kanssa sekä tehostamaan yhteistyötä Unescon ja Euroopan neuvoston kanssa;

Kohderyhmät ja tavoitteet

11. korostaa, että mediakasvatustoimet on kohdistettava kaikkiin kansalaisiin – lapsiin, nuoriin, aikuisiin, ikäihmisiin ja vammaisiin;
12. korostaa, että medialukutaidon hankkiminen alkaa kotoa, jossa opitaan saatavilla olevien mediapalvelujen valintaa – korostaen tässä yhteydessä vanhempien mediakasvatuksen merkitystä, sillä he ovat ratkaisevassa asemassa lasten mediankäyttötottumusten kehittymisen kannalta – ja jatkuu koulussa ja elinikäisen oppimisen prosessissa, ja jota tukevat omilla toimillaan kansalliset viranomaiset sekä hallinto- ja sääntelyviranomaiset sekä media-alan ammattilaisten ja laitosten toiminta;
13. toteaa, että mediakasvatuksen tavoitteina ovat tiedotusvälineiden ja niiden sisältöjen asiantunteva ja luova käsittely, tiedotusvälinealan toiminnan ymmärtäminen ja tiedotusvälineiden sisällön itsenäinen tuottaminen;
14. suosittelee, että mediakasvatuksessa valistettaisiin tiedotusvälineiden käyttöä koskevista tekijänoikeuksista ja teollis- ja tekijänoikeuksien kunnioittamisen merkityksestä etenkin internetin, tietoturvan ja yksityisyyden suojan sekä tietoja koskevista itsemääräämisoikeuksista; korostaa, että uusien tiedotusvälineiden käyttäjiä on valistettava tietoturvaa ja henkilötietojen suojaamista koskevista vaaroista ja henkisen väkivallan riskeistä internetiä käytettäessä;
15. muistuttaa, että mainonta on hyvin yleistä tiedotusvälineiden tarjoamien palvelujen yhteydessä; korostaa, että medialukutaidon yhteydessä olisi tarjottava perusteet mainonnassa käytettyjen välineiden ja käytänteiden arviointiin;

Tieto- ja viestintätekniikan saatavuuden takaaminen

16. edellyttää, että eurooppalaisessa politiikassa kavennetaan jäsenvaltioiden keskinäistä sekä maaseudun ja kaupunkien välistä digitaalista jakoa kehittämällä tieto- ja viestintäinfrastruktuuria ja erityisesti järjestämällä laajakaistayhteydet harvaan asutuille alueille;

17. toteaa, että internetin laajakaistayhteyksien järjestäminen kuuluu julkisiin palveluihin ja että laajan ja laadukkaan tarjonnan ja kohtuullisten hintojen on kuuluttava sen tyypillisiin piirteisiin, ja edellyttää, että jokaisen kansalaisen on voitava käyttää edullista laajakaistayhteyttä;

Mediakasvatus kouluissa ja opettajankoulutuksessa

18. korostaa, että mediakasvatus olisi sisällytettävä kaikille lapsille annettavaan viralliseen opetukseen ja että siitä olisi tehtävä kiinteä osa kaikkien opetustasojen opetussuunnitelmaa;

19. edellyttää, että medialukutaidosta tehdään elinikäisen oppimisen eurooppalaisessa viitekehyksessä suosituksen 2006/962/EY mukainen yhdeksäs avaintaito;

20. suosittelee, että mediakasvatuksen olisi oltava mahdollisimman käytännönläheistä ja että se olisi kytkettävä taloutta, politiikkaa, kirjallisuutta, yhteiskuntaa, taiteita ja tietotekniikkaa koskeviin oppiaineisiin, ja ehdottaa mediakasvatus-erityisaiheen luomista sekä oppiaineiden välistä lähestymistapaa yhdistettynä koulujen ulkopuolisiin hankkeisiin;

21. suosittelee, että koulutuslaitokset antavat käytännön koulutusta medialukutaidosta perehdyttämällä mediatuotteisiin (painetut tiedotusvälineet, audiovisuaaliset tiedotusvälineet ja uudet tiedotusvälineet) ja ottavat tällöin mukaan koululaiset ja opettajat;

22. kehottaa komissiota sisällyttämään ilmoitettuun medialukutaitoa koskevien ilmaisimien laatimiseen sekä kouluopetuksen laadun että itse opetushenkilökunnan kouluttamisen;

23. toteaa, että pedagogisten ja koulutuspoliittisten seikkojen ohella myös tekninen välineistö ja uusien tekniikoiden saatavuus ovat ratkaisevassa asemassa, ja korostaa, että koulujen infrastruktuuria on kohennettava selvästi, jotta kaikilla koululaisilla olisi tietokoneita ja internet käytettävissään ja jotta he voisivat saada niitä koskevaa opetusta;

24. korostaa, että erityisopetusta tarjoavissa kouluissa annettava mediakasvatus on erityisen tärkeää, sillä tiedotusvälineillä on monien vammojen yhteydessä merkittävä asema viestinnän esteitä poistettaessa;

25. suosittelee, että kaikkien opiskelijaksojen opettajien koulutukseen sisällytetään mediakasvatusta koskevia opintokokonaisuuksia, jotta koulutus olisi intensiivistä; kehottaa siksi toimivaltaisia kansallisia viranomaisia välittämään kaikkien oppiaineiden ja kaikkien koulutyyppien opettajille tietoja audiovisuaalisten opetusvälineiden käytöstä ja mediakasvatuksen ongelmista;

26. korostaa, että jäsenvaltioiden on vaihdettava säännöllisesti tietoja, parhaita käytänteitä sekä koulutuksen pedagogisia metodeja;

27. kehottaa komissiota kohdentamaan Media-ohjelmaa seuraavissa ohjelmissa itsenäisen osuuden medialukutaidon edistämiseen, sillä nykyinen ohjelma ei juuri edistä medialukutaitoa; kannattaa lisäksi komission ehdotusta uuden Media Mundus -ohjelman kehittämisestä audiovisuaalialan kansainvälistä yhteistyötä varten; edellyttää

medialukutaidon ottamista näkyvämmiin esille EU:n muissa tukiohjelmissä ja erityisesti elinikäistä oppimista, verkkopohjaista ystävyyskoulutoimintaa ja internetin turvallisempaa käyttöä koskevissa ohjelmissä ja Euroopan sosiaalirahastossa;

Ikäihmistien mediakasvatus

28. korostaa, että ikäihmisiä koskeva mediatyö on hoidettava paikoilla, joissa he oleskelevat, kuten erilaisissa seuroissa, vanhain- ja hoitokodeissa, tukiasunnoissa, vapaa-ajan- ja harrasteryhmissä, aloiteryhmissä tai vanhuspiireissä;
29. edellyttää, että digitaalisen verkon on tarjottava erityisesti ikäihmisille mahdollisuudet viestiä arjessa ja säilyttää itsenäisen elämän mahdollisimman pitkään;
30. muistuttaa, että mediakasvatuksessa on otettava huomioon iäkkäiden elämäntaival ja kokemus sekä se, miten he käyttävät tiedotusvälineitä;

o

o o

31. kehottaa puhemiestä välittämään tämän päätöslauselman neuvostolle, komissiolle, Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle, alueiden komitealle sekä jäsenvaltioiden hallituksille ja parlamenteille.

PERUSTELUT

1) JOHDANTO

Tiedotusvälineet antavat mahdollisuudet maailmanlaajuiseen viestintään, maailman avoimuuteen, tiedon välittämiseen ja demokratian kehittämiseen. Toisaalta niihin sisältyy myös voimakkaan manipuloinnin vaara. Tiedotusvälineet voidaan siis mieltää sekä haasteeksi että mahdollisuudeksi.

Innoivoivat tekniikat ja joukkotiedotusvälineet näkyvät globalisaation ja tieto- ja viestintätekniikan nopean kehittymisen myötä yhä selvemmin kaikilla elämänoilla. Yhteiskunnan on entistä enemmän syytä pysyä tämän nopean teknisen muutoksen kyydissä ja oppia selviytymään tiedon tulvasta. Samalla tiedotusvälineet toimivat eräänlaisina portinvartijoina valikoidessaan relevantteja aiheita, jolloin ne vaikuttavat politiikan toimintaohjelmiin ja jokapäiväiseen elämään. Valinta tehdään kuitenkin henkilökohtaisen tarkastelutavan nojalla, ja siten sen objektiivisuus on likimääräistä. Medialukutaidolla on määrä tukea ihmisiä näiden yrittäessä selviytyä näistä haasteista ja tehdä heistä itsestään tietoisia tiedotusvälineiden käyttäjiä.

Medialukutaito tarkoittaa kykyä käyttää tiedotusvälineitä, ymmärtää tiedotusvälineiden ja niiden sisältöjen eri näkökohtia ja arvioida niitä kriittisesti sekä taitoa viestiä itse mitä moninaisimmissa yhteyksissä. Pedagogisten seikkojen ohella on ratkaisevaa myös uusien tekniikoiden saatavuus ja niiden taso. Siksi medialukutaidoksi voidaan laajemmassa merkityksessä mieltää myös uusien tietotekniikoiden saatavuus ja taito käyttää niiden sisältöjä kriittisesti ja pätevästi.

Tällä mietinnöllä täydennetään komission tiedonantoa, joka kytkeytyy suoraan audiovisuaalisia mediapalveluja koskevaan uuteen direktiiviin¹. Komissio tiedottaa tämän direktiivin nojalla medialukutaidon tasosta jäsenvaltioissa.

Internetiä käytetään ensisijaisesti tietojen ja uutisten etsimiseen sekä sähköpostin lähettämiseen ja vastaanottamiseen. Lisäksi sitä käytetään yhä enenevässä määrin ensimmäisenä tietolähteenä jotain tiettyä aihetta käsiteltäessä. Yleensä näihin tietoihin ei kuitenkaan luoteta yhtä hyvin kuin perinteisten tiedotusvälineiden tietoihin. Käyttäjät ovat yleensä perillä siitä, että Internetistä saatuja tietoja olisi varmuuden vuoksi verrattava muista lähteistä saatuihin tietoihin.

Internetin käyttöä koskevat tiedot saadaan ennen kaikkea ystäviltä ja vähäisemmässä määrin vanhemmilta, mutta koulussa asiaa ei juuri opeteta. Tuloksena on omiin tarpeisiin painottunut, mutta epäjärjestelmällinen tietämys Internetin hyödyntämisestä. Aikuiset taas saavat tietonsa pääasiassa televisiosta ja radiosta. Tärkeimpänä haasteena on lisätä medialukutaitoa siten, että mitä erilaisimmat tiedotusvälineiden muodot otetaan asianmukaisesti huomioon. Siten tässä mietinnössä pyritään ottamaan huomioon useita nykyaikaisia viestimiä ja viestintämuotoja,

¹ Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2007/65/EY, annettu 11 päivänä joulukuuta 2007, televisiotoimintaa koskevien jäsenvaltioiden lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten yhteensovittamisesta annetun neuvoston direktiivin 89/552/ETY muuttamisesta

kuten televisio, elokuvat, video, radio, kuvat, sanoma- ja aikakauslehdet, musiikki, tietokonepelit, Internet ja mainonta. Tällöin ei sovi unohtaa, että perinteisten ja digitaalisten tiedotusvälineiden raja hämärtyy ja että eri tiedotusvälinemuodot lähenyvät toisiinsa teknisesti ja sisältönsä suhteen. Tämä on otettava huomioon myös selvityksessä, jonka komissio teettää medialukutaidon arviointiin soveltuviin perusteiden kehittämistä ja jonka on määrä valmistua vuoden 2009 alussa. Muistutettakoon kuitenkin, että medialukutaidon mittaamisessa voi ilmetä ongelmia, sillä luovaa ja kriittistä tietämystä ja sisältöjen luokittelemista on hankala ilmaista määrällisesti mitattavina perusteina. Teknisten taitojen arviointi taas on helpommin todennettavissa.

2) KOHDERYHMÄT

Nuoret ovat jo nyt aktiivisia tiedotusvälineiden käyttäjiä, mutta tässä mietinnössä käsitellään kaikkia ryhmiä: lapsia, nuoria, aikuisia, ikäihmisiä ja vanhuksia.

3) TAVOITTEET

Tavoitteena on, että ihmiset voisivat analysoida mediatuotteita kriittisesti, ymmärtää tiedotusvälinealan taloudellisia tehtäviä ja tuottaa itse tiedotusvälineiden sisältöä.

Tässä yhteydessä määritellään kolme tavoitetta:

- *tieto- ja viestintäteknikan saatavuuden varmistaminen*
- *tiedotusvälineiden sisältöjen ja mediakulttuurin analysoiminen ja kriittinen suhtautuminen niihin sekä itsenäinen harkinta*
- *tiedotusvälineissä olevien tekstien oma tuottaminen ja uusien tekniikoiden varmempi käyttö.*

Koulutus ja elinikäinen oppiminen ovat ratkaisevia tämän tavoitteen saavuttamisen kannalta. Tiedotusvälineitä opetetaan ja opitaan mediakasvatuksena tunnetussa prosessissa. Tämän oppimisen tavoitteena on tiedotusvälineiden pätevä käsittely.

a) *Tieto- ja viestintäteknikan saatavuuden varmistaminen*

Tietokoneet ja Internet ovat yleistyneet EU:ssa eri tavoin. Koko EU:n kotitalouksista 54 prosentilla on tietokone, Internet-liittymän on hankkinut 43 prosenttia (15 prosentilla on laajakaistayhteydet). Alueelliset erot ovat suuria: tietokoneen omistavien kotitalouksien määrä vaihtelee EU-jäsenvaltioittain 85 prosentista 21 prosenttiin.

Euroopan politiikassa on huolehdittava siitä, että jäsenvaltioiden keskinäinen sekä kaupunkien ja maaseudun välinen digitaalinen jako pienenee. Kaikkien väestöryhmien on voitava hyötyä tietoyhteiskunnan eduista. Meidän on estettävä se, että maaseudun väestö eriytyisi kaupunkialueiden yhteiskunnista, joissa on laajakaistayhteydet. Juuri maaseudun alueilla etäisyydet haittaavat usein työliikkuvuutta ja arkea yleensäkin.

On Euroopan yhteisten etujen mukaista, että jokaisella kansalaisella on laajakaistayhteydet. Tässä suhteessa avainasemassa ovat alue- ja paikallisviranomaiset sekä julkiset laitokset ja yksityiset yritykset, joiden on taattava, että tieto- ja viestintäteknikka on kaikkien väestöryhmien käytössä.

b) Tiedotusvälineiden sisältöjen ja mediakulttuurin analysoiminen ja kriittinen suhtautuminen niihin

Välitetyn tieto- ja mediatarjonnan sisältö on kyettävä selvittämään pysyvästi. Tähän kuuluu taito painottaa, tehdä tietoisia valintoja ja lukea rivien, kuvien ja äänien välistä, ymmärrys kuvien ja toteamusten vaikutuksesta sekä kyky arvottaa sisältö. Lisäksi mediakulttuuria on käsiteltävä kriittisesti. Nykyiselle mediaympäristölle on tyypillistä tiedotusvälineiden monimuotoisuus, mutta myös tiedotusvälineiden keskittyminen, jolloin niiden sisällöt ja tiedot ovat muutamien harvojen monikansallisten oligopolien hallussa. Tämä merkitsee suurempaa uhkaa tietojen riippumattomuudelle ja moninaisuudelle. Medialukutaito antaa kansalaisille valmiudet arvioida kriittisesti, ovatko mediatuottajien edut vaikuttaneet tarjonnan sisältöön ja laadintaan ja jos ovat, niin missä määrin.

Tavoitteena on, että vastaanottajat voivat tehdä omia päätöksiä ja että he eivät hyväuskoisesti anna ulkoisten toimijoiden vaikuttaa itseensä.

c) Tiedotusvälineissä olevien tekstien oma tuottaminen ja uusien tekniikoiden varmempi käyttö

Yhtenä painopisteenä ovat mediatuotteet. Omia sisältöjä ja mediatuotteita luomalla saadaan valmiudet ymmärtää syvällisemmin ammattilaisten tuottamien sisältöjen periaatteita ja arvoja. Mediatuotantoon on yhdistettävä tuotantoprosessin kriittinen tarkasteleminen, koska muutoin toiminnasta tulee pelkästään teknistä.

Internet tarjoaa käyttäjilleen lukemattomia mahdollisuuksia omaan sisällön tuottamiseen ja sen saattamiseen kaikkien saataville. Tietokoneet ja Internet ovat etenkin nuoremmille tiedotusvälineiden ja niiden käsittelyn tärkeimpiä instrumentteja. Koska viestintämahdollisuudet ja tietojen löytämismahdollisuudet ovat vaivattomia, käytännön mediakasvatuksessa on käsiteltävä myös tiedotusvälineiden käytön tekijänoikeusnäkökohtia ja aineistoturvallisuutta.

4) KOHDENNETUT VAATIMUKSET

a) Mediakasvatus osana opettajankoulutusta

Kouluissa mediakasvatusta voivat antaa vain ne opettajat, joilla on itsellään mediapätevyyttä ja jotka ovat saaneet vastaavaa koulutusta alalta. Siksi ehdotetaan, että toimivaltaiset kansalliset viranomaiset huolehtivat siitä, että kaikkien oppiaineiden ja koululajien opettajat perehtyvät täydennyskoulutuksessa audiovisuaalisten opetusvälineiden käyttöön ja mediakasvatuksen ongelmiin. Lisäksi suositellaan, että kaikkien opiskelujaksojen opettajien koulutukseen sisällytetään pakollisia mediapedagogisia opintokokonaisuuksia, mikä mahdollistaa intensiivisen koulutuksen.

b) Mediakasvatus kouluissa

Mediakasvatusta koskevissa Länsi- ja Itä-Euroopan opetussuunnitelmissa on suuria eroja. Viidessätoista jäsenvaltiossa mediakasvatusta annetaan enemmän tai vähemmän, mutta Keski- ja Itä-Euroopan maissa ei Sloveniaa ja Unkaria lukuun ottamatta anneta mediakasvatusta lainkaan. Kuitenkin juuri koulut ovat ratkaisevassa asemassa kun ihmiset pyritään saamaan viestintä- ja arviointitaitoisiksi. Mediakasvatusta ei pidä rajata yksittäiseksi opetuskohteeksi tai tietyille opiskelujaksoille vaan sen on oltava kiinteä osa kunkin opiskelijakson opetussuunnitelmaa. Tällöin on otettava huomioon koululaisten kulloinenkin kehitysaste. Vammaisten ja erityisopetusta tarjoavissa kouluissa opiskelevien on voitava myös osallistua näille kursseille.

Mediakasvatus voidaan kytkeä etenkin taloutta, politiikkaa, kirjallisuutta, yhteiskuntaa ja taiteita koskeviin oppiaineisiin. Tämä edellyttää oppiaineiden välistä lähestymistapaa, joka voidaan yhdistää koulujen ulkopuolisiin hankkeisiin.

c) Mediakasvatus yliopistoissa ja muualla kuin kouluissa

Mediakasvatusta ei voida antaa pelkästään koulujärjestelmässä, vaan sitä on jatkettava elinikäisen oppimisen yhteydessä. Yliopistoissa mediakasvatus voidaan nivoa uusiin kandidaatin- ja maisterintutkintoihin esimerkiksi käsittelemällä kriittisesti hakukoneita. Näiden ajatusmallien edistäminen edellyttää vääjäämättä kumppanuuksia. On tärkeää, että kaikki koulutusjärjestelmän toimijat ja ulkopuoliset toimijat tekevät yhteistyötä edistääkseen mediakasvatusta koulutuksessa ja jatkokoulutuksessa ja vaihtaakseen parhaita käytänteitä eri maiden välillä.

d) Ikäihmisten mediakasvatus

Ikäihmisten mediakasvatus on harvinaisempaa kuin nuorten mediakasvatus. Vanhemmat eivät useimmiten ole yhtä hyvin perehtyneitä tieto- ja viestintätekniikan käsittelyyn kuin heidän lapsensa.

On tärkeää, että ikäihmisiä koskevaa mediatyötä tehdään paikoissa, joissa he oleskelevat, kuten yhdistyksissä, vanhain- ja hoitokodeissa, tukiasunnoissa, vapaa-ajan- ja harrasteryhmissä, aloiteryhmissä tai vanhustenpiireissä, ja että osallistujien erilaiset elämäntavat ja kokemukset otetaan huomioon.

Yhtenä tavoitteena on purkaa tämän kohderyhmän pelkoja ja esteitä uusien tiedotusvälineiden käytölle. Etenkin liikkumisrajoitteiset ikäihmiset voivat digitaalisten verkkojen ansiosta osallistua paremmin yhteiskuntaelämään ja kohentaa siten elämänlaatuaan.

VALIOKUNNAN LOPULLISEN ÄÄNESTYKSEN TULOS

Hyväksytty (pvä)	6.11.2008
Lopullisen äänestyksen tulos	+: 22 -: 3 0: 0
Lopullisessa äänestyksessä läsnä olleet jäsenet	Maria Badia i Cutchet, Ivo Belet, Guy Bono, Nicodim Bulzesc, Marie-Hélène Descamps, Jolanta Dičkutè, Věra Flasarová, Milan Gaľa, Vasco Graça Moura, Luis Herrero-Tejedor, Ruth Hieronymi, Ramona Nicole Mănescu, Manolis Mavrommatis, Ljudmila Novak, Dumitru Oprea, Zdzisław Zbigniew Podkański, Christa Prets, Pál Schmitt, Helga Trüpel, Thomas Wise, Tomáš Zatloukal
Lopullisessa äänestyksessä läsnä olleet varajäsenet	Erna Hennicot-Schoepges, Ewa Tomaszewska, Cornelis Visser, Jaroslav Zvěřina